ՏԱՐԵԳՐՈՒԹԻՒՆ

1800 տարւոյն ։

որ է

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Քաղաքական, Պատերազմական, և Բնա-
խօսական անցից և գիւ-
տոց աշխարհի ։

Յաւելեալ [illegible] և [illegible]-
ոց, [illegible] և [illegible],
[illegible] [illegible], [illegible], որ-
[illegible], [illegible] ։

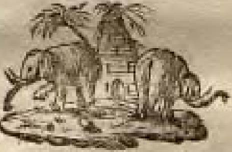

Ի ՎԵՆԵՏԻԿ ։

Ի Վանս սրբոյն Ղազարու ։

Ա: Տէրութիւնք և նոցա Իշխանաւորք. և նոցին զաւակք.

Օսմանցիք :

Սուլթան Սելիմ. Գ. 40 սուլ-թան. ծնեալ 1761. 'ի դեկտեմ' 24. նստեալ յաթոռ 1789. յապրիլի 7. իսկ 'ի 13. նոյն ամսոյն՝ սրբրեալ հանդեսաւոր ընդ. մէջ կապելոյ 'ի յէյուպ :

Ժառանգն :

33. Ֆրանչիսկոս Բ. կայսր հռովմէական. Թա-գաւոր աւստրիականն. Թագաւոր գեր-մանիոյ, մաճառաց, և պօհեմիոյ, տալմաթիոյ-ու, քրօաթիոյ՝ և այլն, նաև երուսաղէմի. արքիդուքս աւստրիոյ. դուքս պուրկունտիոյ և լօռէնիոյ. մեծ իշխան դրանսիլվանիոյ, և

 այլն.

ալէն · ծնեալ ի Ֆլորենտիա · 1768 · ի Փետրուար · 12 · ընտրեալ ի կայսրութիւն 1792 · ի յուլիսի 5 · եւ պսակեալ ի Ֆրանկֆորդ [illegible] ի 12 [illegible] [illegible] [illegible]

Մոսկով :

46 · Պօղոս Պետրովիչ · կայսր բոլոր Ռուսաստանեաց · ծնեալ 1754 · ի Հոկտ · 1 · Նստեալ յաթոռ 1796 · ի Նոյեմբ · 17 · եւ պսակեալ ի Մոսկուա 1797 · յԱպրիլի 16 · [illegible] ի 1799 · [illegible] 23 · [illegible] 22 [illegible] :

Պրուսիա, կամ Բրանդենբուրգ ·

3º. 47 Ֆրիդերիկոս Գուլիելմոս · Թագաւոր Պրուսիոյ · [illegible] · ծնեալ 1770 · յՕգոստոսի 3 · Թագաւորեալ 1797 · ի Նոյեմբ · 16 · [illegible] 5 [illegible] :

Տանիմարքա :

52 · Քրիստիանոս Է · [illegible] · ծնեալ 1769 ·

1749. Ի յունուարի 29. [illegible] 1766. Ի [illegible] 1773. [illegible] 14. [illegible] 1767. Ի [illegible] 16. [illegible] 33 [illegible] 1. [illegible]

[illegible]

[illegible] 1778. 22. [illegible] 1792. Ի [illegible] 1. [illegible] 1800. [illegible] 3. Ի [illegible] 30. [illegible]

[illegible] 1790. [illegible] 29. [illegible] 12. [illegible]

[illegible]

Իմերէթ.

51. ԺԷ. Գէորգ կոչեցեալն. Թագաւոր Մեծին [illegible] եւ [illegible] ծնեալ 1738. 'ի յունուարի. 4. Թագաւորեալ ամուսնացեալ 1760. 'ի հոկտեմբերի. 25. և պսակեալ 1761. 'ի ապրիլի. 22 = կինն է [illegible] տարւ զաւակի. որդւոյ մեծը Գէորգ [illegible] 38 տարեկան ժառանգ է թագաւորութեան:

Օլդէնբուրգ. Դանիմարքայ:

52. Կրիստիեռնոս Է. [illegible] Նորվեգիոյ. և [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ծնեալ 1748 'ի յունուարի 8. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 28 տարեկան [illegible] [illegible] Թագաւորին [illegible] հետ:

Սպանիա.

53. Կարոլոս Դ. (կամ Կարոլոս) [illegible] ծնեալ 1748. 'ի նոյեմբ. 12. Թագաւորեալ 1789. 'ի յունվարի 12. Թագաւորն է 'ի [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 16. տարեկան. ժառանգ է Թա-

գաւ-

գաւորութեն ։

Փորթուգալ ։

66. Մարիամ Փրանչիսքա Իզապէլլա Պրա-
կանցաեան . դուստր Յովսէփ Թագաւորին .
ծնեալ 1734 . 'ի դեկտեմ . 17 . Նստաւ Թա-
գուհի Փորթուգալու 1777 . 'ի մայիսի 13 ։
Իր զաւակը յովհաննէս անուամբ իշխան Պրա-
զիլու , 33 տարեան , ժառանգ է Թագաւո-
րութեն ։

Սարտէնիա ։

49. Քարլօ Էմմանուէլ Դ . ծնեալ 1751 , 'ի
մայիսի 24 . Նստաւ յաթոռ 1796 . 'ի հոկտ .
16 . աթոռանիստ քաղաքը է Դուրին . Թա-
գուհին է քոյր մեռեալ Թագաւորին Փրան-
սայու . չունի զաւակ՝ այլ ունի եղբարս ։ Ըն-
տանի պետքն պատասխանատու առդիս անդին հե-
ղուկէ , երբեմն գօրանոցին Էրկիրը , եր-
բեմն Հռոմ , և երբեմն այլուր ։

Տոսքանա ։

32. Յովսէփ Ֆերտինանտոս Գ . արչիտուքս
Աւստրիոյ . կրան տուքս (մեծ դուքս) Տոս-
քանայի . ծնեալ 1769 . 'ի մայիսի 5 . Նստաւ
յաթոռ 1791 . 'ի փետրվ . 27 . Եառ զիշխա-
նութեն յարիէն . 8 ։ Իր ամուսինն է դուստր
Նապօլիի Թագաւորին ։ Ֆրանչիսքոսը դուքս
նա մանկանէն առաջ , անոյ հոգի գնաց վերենն
նստաւ ։

Նա

[illegible]:

30. [illegible] 1751 . [illegible] 13 . [illegible] 1759 . [illegible] 6 : [illegible] : Իր [illegible] 23 . [illegible] : Իր [illegible]

[illegible]

[illegible] 1799 . [illegible] 6 . [illegible] 80 [illegible] 100 [illegible] 300 [illegible] 30 [illegible] 1800 [illegible] 19 . [illegible]

[illegible] . իրեն [illegible] մեծ [illegible]
[illegible] , որ [illegible]
[illegible] ։ [illegible]
մեծ [illegible] , [illegible]
[illegible] . [illegible] իրեն [illegible]
[illegible] որ [illegible]
[illegible] . [illegible]
[illegible] . [illegible] , որ [illegible]
[illegible] ։ [illegible]
[illegible] . որ [illegible]
[illegible] , [illegible] , [illegible]
[illegible] . [illegible]
[illegible] , որ [illegible]
իրեն [illegible] ։

Բ՛ Զօրութիւն Անգղիացւոց ։

Ա[illegible] ամի 1799 . [illegible]
[illegible] 16 մեծ [illegible] . 120 [illegible]
[illegible] , և [illegible] , 39 [illegible]
[illegible] . 7000 [illegible] . 180759 [illegible]
[illegible] . 2000 [illegible] . և [illegible]
[illegible] . 18000 [illegible] . 73274
[illegible] . [illegible]
[illegible] մեծ [illegible]
[illegible] . [illegible] մեծ [illegible]
[illegible] որ [illegible] . 7840 [illegible] . [illegible]
[illegible] 18 մեծ [illegible] . [illegible]
[illegible] . և [illegible] ։
Յ[illegible] ամի 1800 [illegible] մեծ [illegible]
[illegible] . 136 [illegible]

 [illegible] .

[illegible]

ցանի մի՛ որ կէսցրնեանն նաւ. իրք Թագա-
ւորն յառաջադէմ կարգաւորելոյ երկուց նաւերը և
պատերազմ։ Յամին 1693, ունէին 50 նաւ երկու-
տասնը։ 10 մեծ սրոյ գօտի գաւ-
երկու սրոյ գօտի գաւառ. 4 նաւ հրեանգները
շօղ. 17 կրակ ձգող նաւ. և 22655 խաղեռնձի. ամ սաւ-
դնեցուն հասնելը. և 22655 խաղեռնձի. ամ սա-
րի շնեդելի ծ Ն Ծ ունէին. Ծ Ե Ծ Ե Ն նաւ ունէ-
յան 68 նաւ երկու սրոյ գօտի գաւառ. 31 մեծ
սրոյ գօտի գաւառ. և 45000 խաղեռնձի. Յամին
1703, 102 նաւ երկու երկու սրոյ գօտի գաւ-
շօղ. 49 մեծ սրոյ գօտի գաւառ. Թող սաւր կրակ
ձգող նաւերը, չէ բանեցնելը. իւր խաղեռնձի
30778. Յամին 1736. մեծ սրոյ և երկու սրոյ
գօտի գաւառ նաւերունն ամենեքեան էր 95. խաղ-
եռնձի 23418. Յամին 1739, ի ժողովն. մեծ
սրոյ և երկու սրոյ գօտի գաւառ նաւ էր 147.
խաղեռնձի 38849. Յամին 1748, 29 երկու
սրոյ գօտի գաւառ. 153 մեծ սրոյ. և 60654.
խաղեռնձի. Յամին 1782, 112 նաւ երկու
սրոյ գօտի գաւառ. 104 մեծ սրոյ. 182 շաղուա-
և հաւ ամ Թագաւ ներսող են. 110000 խաղեռն-
ձի. Յամին 1799. ի գեղեցու 190 երկու սրոյ
գօտի գաւառ. 239 մեծ սրոյ. 329 ուրիշ նաւ
երբ. և 160060 խաղեռնձի. իսկ սաւ սաւրի
1800, ամենեքեան մեծ ամեն առնելով, ամենքեան
անկելի. մեծ ամենեքն մեծ նաւերնելը. Թէ ընդան-
նաւերը, 221 երկու սրոյ գօտի գաւառ. 250 մեծ
սրոյ. 309 շաղուաքանակ ուրիշ նաւեր. 100000
խաղեռնձի. ի Թագաւոր. 7 մեծն նաւիս որ 110.
ձին ընդեռն. նաւէ նաւ սաւս շարադրելն.
Մ՚ ին խաղեռնձին խաղեռն ամենքեան սաւրի 50.
60. ազատելն ամեն կենէ. (մեծ ազատելն) ի

 կաւ.

հասարակաց [illegible] անցնի է]։ [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ասելի է [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]։ [illegible] ասելի [illegible] է
[illegible] [illegible] [illegible] երկու [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible], որ [illegible] 32, 33 և [illegible]
[illegible] [illegible]։

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
41 [illegible] [illegible] [illegible] 139 [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 31 [illegible]
[illegible] 49 [illegible] [illegible] [illegible] 73 [illegible]
[illegible] 6 [illegible] [illegible] [illegible] 37 [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] է [illegible]
[illegible] [illegible]։

Ա[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] 1800 [illegible] 17 [illegible]
[illegible] 53 [illegible] [illegible] երկու [illegible] [illegible]
[illegible] 13 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] 8 [illegible] [illegible] [illegible]
14 [illegible] [illegible] [illegible] 19 [illegible] [illegible]
[illegible] 24 [illegible] [illegible] [illegible] 32 [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] 178 [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]։
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] և
[illegible]։

ազգաւն : Մասնաւորապէսին և անոնց , որ ամե՛
մէն անդամանց երրորդ պարտքը կրկին կրկնա-
նայ , ցորենին գինուոյ իրերին մէջը վեր կե-
լոյ կեցնելով . յամին 1756 , պարտքերնին 74
միլիոն է եղեր . 1763ին՝ 148 միլիոն եղաւ .
1783ին՝ 270 միլիոն եղաւ . իսկ 1793ին՝ փիթ-
վէզիրը 47 միլիոն կենէ փոխ առաւ ժողովրդե-
նէ . աս ամէնէն անդամանաւոր ցորենին գինե-
նուն՝ իրերին մէջը բարձրցուց . ինչպէս աս
տարի չէնքի ինքնիշխանին պարտքը հասաւ 500
միլիոն ոսկեղէն ոսկի , նայե աղեքէն ինչպէս
աղքատ ցորենը աւելցնին կը : Ժողովուրդը շատ ան-
գամ աղաղակ վերցուց հացին սղուն համար .
թագաւորութիւնն մէջ նաւ կամ երեւելիներ՝ որ
պարտք զիւղին ընէլ Ֆրանսայի հետ . անոր
փիթ վէզիրը անանկ խելքի և թերմի ալ է .
որ բարեր իրեն գին կը զարկէ . և Թէոդ չիմալը
պարտք ընէլու : Տարուոյ վէրքերը մէջ երեւե-
լի մը թագաւորներին մէջ փիթ վէզիրին դէմ
ըլլալ : Թէև որ փիթը իր հօրը գերեզմանին
վր երթայ , և ստորագրածներ կարդայ , կար-
ծեմ թէ իր հայրենիքը կը փոխէր . զերեմ 1756էն
մինչև 1763 , 7 տարի պատերազմ ըրաւ ինկլիզը
Ֆրանսայի դէմ . ան ատենուան վէզիրը՝ էր
հինաւուրց փիթին հայրը . թէ որ հիմակ
ընտրենք ըսածս , հիմակուան 7 տարուան կռիւը՝
ան ատենուան 7 տարիին հետ , ան ատենը
շատ շահեցանք , հիմա խիստ քիչ . ան ատեն
իսկ ըսաւ 76000 մարդ տարի մը ունեցինք . և
պատերազմ բարձրերուն հասաւ 111 միլիոն
ոսկեղէն ոսկի . իսկ հիմա տասը անգամ շա-
տ վնասուեցանք , որ 139000 մարդ հանեցինք .
անոն

[illegible] 7 [illegible] 200 [illegible]

[illegible] 335 [illegible] 47 [illegible] 66 [illegible] 498 [illegible] 576 [illegible] 100 [illegible]

Է · [illegible]

[illegible] 13 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Հեռաւորութիւն սորա երկրէն հասարակաւ, որ աչքի-
նամէ ըստ Ֆիլիբէքի յաւամիջականութիւն Հեռ-
ի ընթերցման ժամանակաց. խնամոյ նորա որ
իւրը վճարէ 1922362 աւուրս ամաւն ը զեղա-
նոց նաւարկաց.

Տարւոյս ամենայն ժամանակաբանութեան իր աչքի-
նամէն, որ փոքրագոյնին հեռ յերկրէս 4 ատա-
րի առաջ, նաև գրու որ մեծագոյն օդային
այլոց երկրի ամենայ. ժամանակի փոքրագունին
6000 լոյս ատոյ. բայց փոքրագունից երևացաւ
են գտաւ յնմանայնեցին անոյնի. իսկ փոք-
րագոյնն ժամանակին 6 ժամ ատոյ երկրո արտ
գործ յաւուր. և մեծ ժամ մեծ արտ գործ յաւու
կամ ատոյ ամէ՝ անմէն աւուրն յամն որ մեծ
կանէ մէջ է ու այնուամենայն կարգաւ, մեծագոյն
250 հազար ատոյն վճարէ. և ամն ատոյնը ա-
ռաջոց մեծագոյնն հասարակած այսպէս յանձն,

Ուրանոսի արշալոյսն նաև իր աստղաբաշխն որ
1792 ըստերկրի լինելոյն Հեռ. մեծագոյն աստղա-
գիտութեան ի հեռաւորութեան նմին ընթացա յեր-
կրէ հեռաւոր այն. իսկ աստղաբաշխ երկրորդ աստ-
ղագէտ Հերշելին Հեռ. յայտնի Հերշէլի երրորդ
ժամանակի աստաւ, ժամանակին ժամ մի յնմանելոյ.
առն իսկ ժամանակին Թիրը՝ ժամանակին մե-
ծագոյն երկրորդ լինելոյ. և 1798ին երկուս դար-
ձուածոյն ի կողմն Հերշէլին Հեռ. լուսնոյ ամե-
նայն ատոյ. յայտնի Հերշէլի դարձուածոցն ի-
րին ըստ որ մեծ ժամանակ Հերշէլի իմաստ
ժամանակին աւուրն. և առաջ աստղաբաշխ յայտնի.
ժամանակին նմանապէս Հերշէլին նաև կար է
լուսնոյն, աստղաբաշխն հետոյ գրու կա-
ռոյց. Մեծագոյն ըստ ընթացս ամսոյ. մեծին նմա-
նաև.

ևն . [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] առ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] 200 [illegible] [illegible] [illegible] .
Ֆրանսացւոց [illegible] ; մէջ [illegible] հետ [illegible]
[illegible] [illegible] . [illegible] Ֆրանսայի [illegible]
[illegible] [illegible] 185 հազար [illegible] [illegible] [illegible] ,
[illegible] Ճիզուիթներին հետ [illegible] [illegible] .
[illegible] [illegible] . [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] մը [illegible] [illegible] [illegible] . [illegible]
[illegible] և [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Ֆրանսացին է [illegible] . Ճիզուիթներին [illegible] որ [illegible]
[illegible] . [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Ֆրանսացւոց
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . և [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] .
[illegible] [illegible] [illegible] . [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] մը [illegible] [illegible] . 18 [illegible] [illegible]
[illegible] . Ճիզուիթներու [illegible] [illegible] [illegible] .
որ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 2 [illegible]
[illegible] . և 2 [illegible] . [illegible] [illegible] :

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Ճիզուիթներին և [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . և
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] . [illegible] որ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] . [illegible] որ [illegible] [illegible]
[illegible] , Ֆրանսացին հետ [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] :

[illegible] [illegible] որը են [illegible] . [illegible]
[illegible] , [illegible] [illegible] [illegible] . մէջ [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ,
[illegible] [illegible] [illegible] . որ [illegible] [illegible] . [illegible]
[illegible] [illegible] :

[illegible] [illegible] Ֆրանսացի [illegible] մէջ
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Է · [illegible]

[illegible]

[illegible]

180 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

1080 = [illegible]

[illegible]

1250 = [illegible] 5125000 [illegible])

[illegible]

'ի [illegible] :

1315 = [illegible]

[illegible]

1350 = [illegible]

[illegible]

1356 = [illegible]

[illegible]

1390 = Մեծ [illegible]

[illegible]

դատաստանականութեան Հարցափորձեցան . եղծեալ ըզ-
աւով զատարեցան . երկուց մեծ զօրագլխաց
ժողովք որ 15 հազար զօրք ունէին , պատանի զօրա-
ցն կատարեալ յաղթութիւն . 4000 մարդ կոտորեցաւ
մնացեալ ազատ եղան :

21ին . Կոստանդնուպոլսոյ սրբոյ պատրիարքին զՏէր-
վան . Կարապետ եպիսկոպոսին Մեծի Տանն Կիլիկիոյ մի-
նչև , ուրեմն կոչման ծանուցանել ընծայեալ ընդհանուր
ծովու զօրութեան նշանաւոր սրբոյ պատրիարքին :

22ին . Հրաման յորդորեալ պատերազմն ընդ Հնդկաց
թագաւորն Հաւանեցին . մինչ որ զօրքն ոչինչ կարեն
ըմբռնել ոչինչ ունել , կատարեալ այս ամենայն . յե-
տոյ զօրքերը կարմիրն . ունէին զաւթօրն փոխա-
ծութեան սահմանաց . չկրցաւ հասնիլ չնչին կարօտ . մինչ որ
ամէնքն առանց հաց չկային ու ծածուկ սահմանց
մտնելով մի ատեն . Ֆրանսիա և Անգղիայի ե-
րկրի սահմանց կռուին , որ զիւր զօրքն հանելու
կարենային . Հնդկաց զօրաւորութեամբ մինչ Հաւանեցին . ան
ամբողջութեան կարգաց պատերազմական զօրքերը ընդհան-
րապէս մեծ յաղթութեամբ , ուստի մեծ գութ ուժ
մնացին :

28ին . Ֆրանսիական դեսպանն ընդ ամէն Անգղիո-
յ երկրին մէջ , 18 հազար գերի ազատեցին Անգղիոյ
նահանգին երկիրը :

29ին . Հրաման կատարեցին ազգաւոր մեծամեծ
անուանեալ քաղաքին մարդիկ զինուորեալ յանդգնութեամբ
Հինդ . այս մարդիկ բարեկամ էր թագաւորութեան ըն-
դդէմ ազատարարականին հետ . ան ամէնքը այն
կողմին ընդդէմ մէջ մեծ գործն . նորէն Ֆրանսիացի-
ներն ամէն ան թշնամի որ կառավարէ մինչև
յաղթեցին , ազատեցին , յաղթեն ան յամե-
նայն աշխարհ բանակին մէջ , որ մինչ մարդ մնա-
ցին

Չինկլէմէչ պիտալ ընէլն Ֆրանսացիները ։
3Օրն ։ Իրեք տեսան չէմնոյ տուշայնն՝ որ ամէրիկա նոր եօղը երկիրը փոխերէին ։ 21 սէյան մէջ ինկիլիզէասս համան ։ տավ հրա_ ն [illegible] ու մեջերն ինկլիզեն ։ ին_ կլիզի Թիթրնոլ խապր տըվաւ ։

ս անհամլանա մէջ համբոխցան և հնամէջ խպրճանները ։ Ինկլիզները զանդատ գրե ցին փարէզ ցորենի ու բասըլի պակասութե նէն ։ զէրէ Ֆրանսայէ եկած ցորենը անձամս 50 որ կողակիր իրենց ։ հոն եղած Ֆրանսացի ապերին հմրալ՝ որը 57 ։ 58 քեաէ կրնաւրիմ_ վէր ։ Պնաա փոսայէն փորեցին խնդլան տրե_ մակամբանադիր՝ կոտրա զոքը [illegible] տըվան որ հաղորդունիր չինորըմ ։ [illegible] տա_ վանայէ 7 մէլ հնաու կարգաւ տաքէր կեցա_ ցին պատիցես , որ բան Թող չէին խապր տնցնելու ։ 40 Ֆրանսացի նաւ , տաշա աւե_ լի անմիսնաբային պարզպախ բացած՝ Ֆրան_ սըցի կղզեն եկան արեւելեան հնատան եր_ Թալու ։

Փետրվ ։ 1ին , 2ին ։ Իշնավայէ լինմնէն մէկ [illegible] մէ դուրս եկաւ [illegible] նաւ_ ակներըը զափեմ ըներու ։ բայց հեչ բան չինըր_ ցաւ ըներ ։ մէկ քանի մարդ կորսնցնելով ետ փախաւ ։

3ին ։ Ինկլիզները 5 պզտիկ նաւ տաին ցր_ րէնի , ամն լոսէնցոյին քով ։

5ին ։ Փարիզ ազատութեն ծառին քով մէկը Թաղեցի մէ կողոսզ պատայի , յորասմ՝ գրած էր ։ կեցցէ արքայ ։ մարդը չգտաւ ։ 13 պա_ հապան կար ամեննանոլ բռնեցին ։ խեղա ա_

գաւառաւն Երեւանու նորին եկեղեցեաց մէջ . և մեծ
զեկեղեցւոյ բարեպաշտն ծառայեցն յաւուրսն [illegible] .
Ղրիմի ծնին օր ըստ նշանին [illegible]
յորժամ առաջ գնացին Նեմծեցւոյն զնա . ինքեանք
ազնուականքն և մեծքս լինել . վասն զի եւ
ամենայն զօրաւորութիւն ։

1711ին ։ Նեմծեցիքն Նեմծացւոցն զինի առին զքա-
ղաք բնակ լինել . և բաժակս լինել . անուն նոր
ամենայն երկու [illegible] ազնուական . անուն [illegible]
նորա մեծապէս [illegible] ։ Այս օրերումն մեծ
[illegible] [illegible] զօրավարութեամբ նա քա-
ղաք առին երկու զինուորեն . մեծ մասն [illegible]
[illegible] ինքեանց առաջնոյ . [illegible] նոցա . [illegible]
[illegible] ։

1713ին . Մոսկովն առաւ [illegible] [illegible] . [illegible]
[illegible] . [illegible] Պետերբուրգ . որ [illegible] նոր
[illegible] [illegible] . [illegible] զօրն . և Ֆռանսիայ
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ։ Այսպէս երբեմն 600 նաւերն 18 [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] որ [illegible]
[illegible] [illegible] էին , առաջ գնացին հասանել [illegible]
[illegible] լինել . [illegible] մեծ [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] երկու [illegible] . երկու [illegible]
[illegible] մեծին [illegible] [illegible] Ֆռանսիացիներուն
[illegible] [illegible] . [illegible] [illegible] [illegible] .

1714ին ։ Պարսիկք 3000 Ֆռանսիայ [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] . մեծին հասան [illegible] [illegible]
[illegible] . վասն զի նշանները [illegible] [illegible]
[illegible] և [illegible] [illegible] . [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] հասան . [illegible]
[illegible] Ֆռանսիացիները . և նոր [illegible] [illegible] .
որ [illegible] [illegible] [illegible] . [illegible]
[illegible] .

[illegible] ։ Ֆրան-
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ։
15ին ։ Մ[illegible]
[illegible]
[illegible] 20 հազար [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 4000 ֆրանկ [illegible]
[illegible] 2 [illegible]

[illegible] ։

18ին ։ Նորէն [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] ։

19ին ։ Մ[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
20ին , [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] ։

21ին ։ [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] Փրանսացոց [illegible]
[illegible]:

Մարտի 22ին [illegible] 2. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]:

Մայիսի 4ին: Աւստրիական [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Փրանսացւոց
3 [illegible]. և 1200 գերիներ:

Մայիսի 5 և 6ին: [illegible]
[illegible]
[illegible] 60 [illegible]
[illegible]:

7ին: [illegible]
զՓրանսացոց. [illegible]
[illegible] 19 [illegible]
[illegible]. 40 [illegible]. և 1500 գերիներ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]:

9ին: Փրանսացիները [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]: 10ին [illegible]
[illegible] Փրանսացիները. [illegible]
[illegible] Փրանսացւոց

[illegible] 10 [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible] 2000 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] 10, 12. [illegible]

 [illegible]

չորս անգամ յարձակեցան պարիսպին Սեւաստոպօլու-
ըլ․ բայց ռուսներուն հրամանին Թոդլեբեն էր հա-
ւաքեցին՝ անմիջապէս կանգնեց ամրաշինութիւններ, որ
մէջ գինի քանդուէր, անոր համար ալ պաշարեցա-
ունսին տեւեց 400 հոգի ի նեղեցին մեռան եւ բազ-
մին վիրաւորուեցան։
26ին Ապրիլի՝ փոխանորդս եւ պաշարեցին․ Փրանս-
ացիներին․ կրցին․ 27ին կենէ իր տեղին ամբո-
ղջաւ։ Բայց օրէօր աւելցաւ Փրանսացիներու-
նհանգիներին այն ամրանոցները քանդ չէալ եւ ա-
յնա դարձու հիր․ ապին ամէն ամրութիւններ-
նւոյ պէտին ամենեքեան եւ այն հօղադարսա քանդ
քանդն դնեցին։ Այս օրս Փրանսացիները եօթն-
ամեակ յարձակեցան մերայներուներէ քանդ ա-
պին մր․ որ մօտն է ամբոխի․ բայց անմէն
անպատուանաւ նահանջեցան։ Այս ամբողջ մէ-
ջոս դարադարձին հրամանն իրենց ամէնէ հեռեցի-
ներ քան․ որ Փրանսացիներուն դէմ դնեն․ բայց
մէկ բազմաթիւ ռուսն քանի․ այլ մեծն․ բեր-
դերը զօրացուին․ Փրանսիան 29ին իրենց են
վերջնէ եւ կան, իսկ 3ին հեծելազ․
28ին․ Յուն. 5ին 6ին կռիւներ եւ Փրանսացիները
մատն սահմանեան բերդը․ Մեծերը դառնալ, մեծ-
ցին 750 քնդանօթն ամենք․ կեանք տալ. ու յետ
քանդերը․ մէկ քանին որ անոր ապին դարձ
մէ Փրանսացի ամբողջ ջանին գէնք կրկնել-
մին ձգե․ այնպէս եղաւ՝ որ քաղաքը մէկ իր ամէ-
նը ուրախութիւն ձգել․ երեխայ Փրանսացիներուն է-
ամէնն․ այս իրենց մէծ փառքն դէպ՝ ի ամէնա-
կերպ կերտութիւն․ Եւրոպա երկու ամանաւ-
նգրապարտութիւն մէկ ամբ․ յաղթեցին՝ եւ
ա ձգե․ մէկ ամին երկու ամանաւ յաղթեցին
իրենց

իրենց տալի անկը քաղաքենցան ։

3ին ։ Ֆրանսացիները անդամ գետեռալին անդ_
ջը դիպենալ, անմանկ քաղաք, որ ներմտենները
մերցան զեմ գնեց ։ քաղաքեցան իներեան գաւա_
ռինը ։ Հանեկցող եկաք եղան ։

Յունիսի 1ին ։ առաջնոցենց Ֆրանսեաց զօրավա_
րը մորոքը, ասելէն եկաւ աշխարհաց յաւետ
անդը ։ ան օրը հասան նաւն ռոմեր փառաբեն
և ողկարքեն ։ զինուորները նաւարկեցին ։ և 2ին
մտան մէջան ։ անկեց մտան քաղաքեան ։ Կղզին
քանին Ֆրանսեաց զօրավարութ որ քաղաքացաւ էր ։
1ին զեմոց քաղաքերցերենն զկին ։ անկից իրե_
ղան փառքեր մտաւ ։

3ին ։ Տաճկեղան մտաւ նաւն որ Ֆերտինանդին մա_
տին ուղերը ասեւթեան ներմտեքին ձևերը աւ_
ցան ։ յաւաշխարհեցաւ ։ Ֆերտինանդ քաղաքը աւաղաւ
զօրեղաց թագաւոր ընդ օգ ։ նեմեցն զօրավարութեն
հեռա ։ որ Ֆերտինանդ պատերազմեան մէջ կերպարանք ։
և ձեռք իրենից զօրավարութեն հեռա ։ որ հանձա_
պատերազմեան մէջ կերպարանք ։ 16 ։ զօրավարն քան
զօրաւ մտանեան ։ ձեռքը անանցնեն անն էր ։ որ
ինկաւ մէջ պահէր մեղենեն Ֆերտինանդ ։ վերջ ա_
պիտաւոր մնաց ։

4ին ։ Աւստրիացւոց քաղաքը եղան Ֆրանսացիները
քաղաքով, որ մեռ իրենց զօրավարութը յաղթե_
լեցին նեմեցներն կոմսարութեն քաղաքը ։ Բերգա_
ցին եկան քաղաքեն ։ որ նեմեցներն մտաւ յանձեր ։
5ին ։ Ֆրանսացիք հեռանկ եղաւ փախչելէցան զերծե_
լեցին մեր զեռակի մէջ ։ մեղեր նեմեց զօրա_
վարը մեջ ասցեր ռուսեաց ։ գեներալն Բեր_
նագդ եւ յաղթեցաւ ։ 7ին Ֆրանսացիք անցաւ
մեր գետը ։ և փախչեցաւ մտաւ ։

13ին ։

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

հզր խաւարամտաց. 60 հզր գտին վիրաւորք. եւ նմին
առաջ թշնամեաց եղան զանազանք

17ին. Իրիկնաւ արեւմտակողմանն որ ձիւնագոյն էր. աստղ տեսանէր. աղաւաղեալն երկնից գետնեցաւ. եւ Անգղիոյ արեւելքն խաւար տեսնուլ. թէ որ էր խաւարամածութիւնք արեւմտակողմանն նաւմը բանձրացաւ. բայց ու մի երկնի տեսութեան գոյացաւ։

28ին. Մինչդեռ Հայաստանն Կանանչին փրանսացիք էր. որ հարուածներէն ծածկուեալ ամենայն հեծ հասարակաց մայր. որ սանդի 7 հզր զօրաւ բանակ էր։

Հոկտ. 7ին. Յուն 'ի մարտին մի ատրկապադուն ըմբռնեալ փառքաւորեն յաղթութեան. մի... Պիւռոս եւա Հռոմայ առնէ։

6ին. Այրեալ եղաւ քանդեալ մեծ քաղաքը ինչէ. լինի. առն կայսեր որ կրտսերն հին քաղաքը. գաւառին գետափն մէջ. մեծ օր եւ մեծ գիւղերը ջրեց. շատ ջերմոտանք եւ մասամբն քաղաքը երկրյան. առաջին ամսոյ զօրաց 22 հազար եալգոյց ա- կին Թագաւոր կղզեաց. Մեծ առան մի մէջը արքունեաց պատառեալ կայք. մեծին քրիստոնէ- ութիւնք եղաւ. սա ասոնք պատասխանի քաղ- երկու ասան կայք աղջկան. մեծին մեղան խոյն աղքատները որ պատրաստոյ հետ երեն. մեջը Հնդկին Թագաւորեցան։

7ին. Մաղաղիոյն ծովուն յերին պատերազմին փառ- քաւ երկնից մեծ քաղաքը. յաղթութեանք կայսեր 400 հզր Պիւռոսին ծովին. մինչդեռ երկնից մէջ. առաջին պատերազմական պատրաստեալ հետ_ամ մի երկնից երկիրը աշխարհագրական. այս աշխարհական գոն գրին մաթեմատիկ քառակուն. (որ քաղաքավոր էր.) որ գլուխ ըլլալ երկնից ասողներ. իմա-

նալեն

ակեր որ 1796ին առաջնորդեցին քանի մը զինուորներ Ֆրանսացին ձեռքէն․ անմիջապէս՝ նորէն առաջնորդ եղաւ մէջը․ եթէ որ Աթենացին հոն գտնէ․ փախչե_ լու էր ջանացեր_ զասի ... ...

րևնց տուաւ ։

13ին ։ Փարիզոյ Թագաւորն հանեցին որ ... զաւակները Ֆրանսացիները ... եղած մէջէն, երկրին ... 12 հոգի գտան ... որ ... դրամ ... երկրորդ ... ...

ները հեր գտնուեցան ։

16ին ։ Ֆրանսացիները ... մտան․ ... ... հոն եղան ... ... որ ... ...

... ... ։

18ին ։ Սուլթանին ... ... Ֆրանսացիները ... ։ Այս օրս ... ...

... ... հասան ։

20ին ։ Ս ... ... 50 հոգի որ հոն ... ... որ ... ...

... ... ։

21ին ։ ... ... Ֆրանսացիները որ ... ... և ... ...

... ։

22ին ։ ... ... որ ... ... 20 ...

...։

[illegible] 150 [illegible]

[illegible]

39, և 3 ին = [illegible]

[illegible]

[illegible] 5 [illegible] 300 [illegible] ([illegible]) [illegible]

[illegible]

[illegible]

գաւառը [illegible] առ [illegible] մէջ եղած խառնուրդը՝ 18 հազար [illegible] չափ են հասեր ։ Իսկ [illegible] քաղաքը [illegible] [illegible] մի [illegible], որ [illegible] ըսելն ։ Պաշտօնական [illegible] որ [illegible] և հեչ [illegible] մէջ [illegible] ։ [illegible] [illegible]։

Է. Պղնձահանքն ։

Բնիկները են [illegible] շատ [illegible] (որ են [illegible])՝ [illegible] [illegible], [illegible], [illegible], և [illegible] [illegible] արծաթ ։ Եւ մէկ [illegible] ։ [illegible] [illegible] [illegible] ։ Եւ [illegible] մէջ [illegible] [illegible] որ [illegible] ։ Մ՝ [illegible] մէջ ։ [illegible] 1804 [illegible] 140 հազր [illegible] որ [illegible] ։ [illegible]

[illegible] 28 [illegible] 30 [illegible]

[illegible] 11 [illegible] 13 [illegible] 31 [illegible] 1744 [illegible] 24 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]		[illegible]
ա .	[illegible]	6
բ .	[illegible]	12
գ .	[illegible]	9
դ .	[illegible]	12
ե .	[illegible]	6
զ .	[illegible]	8
է .	[illegible]	14
ը .	[illegible]	8
թ .	[illegible]	12
ժ .	[illegible]	9
ժա .	[illegible]	9
ժբ .	[illegible]	7
ժգ .	[illegible]	14
ժդ .	[illegible]	9
ժե .	[illegible]	8
ժզ .	[illegible]	8
ժէ .	[illegible]	18
ժը .	[illegible]	11
ժթ .	[illegible]	18
ի .	[illegible]	10
իա .	[illegible]	6
իբ .	[illegible]	6
իգ .	[illegible]	14
իդ .	[illegible]	18

ԺԵ.	[illegible]	1[illegible]
ԺԶ.	[illegible]	18
ԺԷ.	[illegible]	12
ԺԸ.	[illegible] հետ [illegible]	6
ԺԹ.	[illegible]	6
Ի.	[illegible] հետ [illegible]	12
ԻԱ.	[illegible]	14
ԻԲ.	[illegible]	9
ԻԳ.	[illegible]	9
ԻԴ.	[illegible]	7
ԻԵ.	[illegible]	9
ԻԶ.	[illegible]	6
ԻԷ.	[illegible]	25
ԻԸ.	[illegible] հետ [illegible]	7
ԻԹ.	[illegible]	
		482

Է. Ռուսաստան։

Ռուսաստանի [illegible] որ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] 60 [illegible] 20 [illegible]

[illegible]

խիստ վարպետութեամբ հետ փորձառութեանս՝ ու-
նին գործին ։ Լուսին ճշդութեամբ վարպետ բան-
ճշդութ հաշուով Է տարին ծագելուն 1794էն
սկսեալ ։ ժամանակի գիրք մը հրատ որ հետաքրք-
ԿԵՑՑԷ ։

Դ. Գլուխ ։

Ո՛ հայէր եւ բազմա տոհմութեանց է ծնծղին սեղանակած ։ բայց մարդակերպին համբաւամեծութիւն եւ շնորհատուութիւն՝ գերազանցին նոր նոր բանի գտնուլու ։ Նախն գիրքեր ամենայնին հնագոյ ։ որ մարդոյ նշանեան առաջեր խոսս է ։ ցեղին հետ անպատար յեպար , եւ շատ տեղամեծիր ենպատագրոն մէջ ճշմար բրնա ։ բանտարկեն հետ պարզոյն հետ խոսս գիրքեր հանեց , հեմաղ բաղմին ։ չէ թէ մէկ անգամ , այլ զանազան անգամ՝ մէկ անդամնութեան խեղեր գիրքերը ու խոսս ու Նորանակ գիրքեր հանեց ։ մէկ նշխաօրինակ պատճառի ճշգրին բանկոց աղբերեն ։ Ցմեին մէկ բազմանդանին՝ որ յանձնեցին , առաջի մէկ օրինակ գիրքեր կեղըց ։ անոր հետ անգամ մը 25 հազար ֆիլիպոսական , 25 հազար օրինակն բանկ գիրքեր հանեց ։ Ինչպէս հետ թուղթը ընդունելեն Ֆրիկեկին խոսատ Նորանակ յանձնէ կոտորեցիչնեբեն ։ տարբերս խոսքերը՝ ինքնիրմն բնակութեան ողջ մարդու բնակ աւելը՝ մէկը ճշմար բրնա առաջին թուղթ շինեց ։ ան նեղնելով գրքերուն առաջին ։ այսպէս թուղթեան շինեց ծառերու կեղևներէն եւ տերեւներէ ։ ու թուղթն ու ըսե թղթեր սանն ալ է ։ Զինական գրքեր գրելու տախտակներու կեղևներու ։ բէջ տանե-

նի մէջ երրորդ առաջասար աստղ, ապարանէ.
Յերկնաւորաց աստեղ կղզանին. Խնդրեա որ Հիւս-
իսոյ եռանեալ ընծայած է. և կենդանւոյ որ առաջ-
նորդն կարգեալ ծածկեալ բաղադ աստի լինելոյ։
Մ'էկնաւ կոտ Յերկնային նոր Թագուղ մի
գտաւ Խնիբլեցելու. որ Հէմ խաղալ, Հէմ ա-
ղէկ կղզերաց կղզեկաց։

Ուրեմն զիւրաւորաց գտան Խնիբլեցնելը՝ որ եր-
կան կրցող պատմեալ. Այսպէս անդ ասելոյ զայն
վարակեալ որ ածեալ է. փոյթ անմիջաբար ընդ էն.
Յուրհնարի բաժանաւորմաւ գտաւ. որ Հայր
Թեփի Քաղ չաղկելն. Հնդկերորդ փայ մի
ամենի կրցողականաց Հայրը՝ զան լէ պարարդ Քաղ
չադկենան. և Թեփի լի զարաւոր ձեռագիրների.
Յիրաւ պատ մէկ անհամեմատ մի՝ առաջածոյ աննշ-
եալ Խնդրա ըզբաժ մէկ առաջատի մի. որ երկրորդ-
նի ամենն երկնային զարգանալը. խաղալ
մանկըը. նաև 25 առաջկան ըլլանը։ Մ'էկնաւ
գտաւ զարմիք մի՝ միաբերեալ անուղ մանած մա-
նելաւ. բայց ամենըկըմաց մի Քաղ առակ կենդա-
նաւ փարձ ըլլալ մարդկը. նոր Թագուղ մի խաղալ-
նի մէջ մարդ ընդ անած պատերազմը կըզնէ. Քաղ
առակ եզրի կենդանին եռան. որ ամէն սիրանալ-
ով մի աներջուարը ձեռքըմար կենդանւ. Հէմ խաղալ-
խանը Վէր կեցէջ։

Ճ. Յաւելուած Գիսաւորք.

Նորագիւտ Հիմնականանն Նրանցից աստղաբաշխից՝
Երկնի մէկ գրքի մի մէջ կոչեալ. որ 1799ին
մէջ գիտնականներէն շատ մարդ մեռան. առանձ
ասուրի ջերմ Հաստատեալ է կըսէ. 27 Հարթ եր

[illegible]

Հռոմ երկնքի համաձայնութեան մի հայր , որ կըռ- [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] նին . ու տարին փոխել . Լ . [illegible] գիր [illegible] . [illegible] կանչեց , որ նորէն ու- [illegible] ։

[illegible] մէկ կին մը [illegible] հասարակաց [illegible] համար ։ [illegible] [illegible] որ մէկ [illegible] մը [illegible] 20 [illegible] ժամ . [illegible] որ [illegible] [illegible] ։ [illegible] մէջ մէկ բան մը [illegible] , որ [illegible] [illegible] . [illegible] [illegible] մէջ [illegible] . որ կը [illegible] 12 [illegible] . [illegible] . [illegible] [illegible] [illegible] . [illegible] [illegible] [illegible] . [illegible] [illegible] . [illegible] որ [illegible] [illegible] . [illegible] . [illegible] [illegible] . [illegible] [illegible] . [illegible] [illegible] . [illegible] . [illegible] [illegible] . [illegible] [illegible] . [illegible] [illegible] մէկ [illegible] [illegible] է , որ 1793ին [illegible] [illegible] [illegible] մը .

Ժա.

ԺԱ. Յաւելուած Ճշմարտի

Մեծ ամսուն բժիշկը Չըռնեցոնիայեն՝ որ հրաշքով ամէնը ախտ ջաչերդ , գիտուն և բժշկուն բաներ տոպլի և ժողովն ան , աս տարին 6 ամսուան յեղուն ծեր գեղերով և բժշկան բաներով խոհեմ քոքէնեցաջմ սամնիկոր կայքին կաղալը ։

Պրովին յաջամնեկա երևելի բժիշկ Եւրոպիայի . շատ գրքեր ամին շարադրած , որ զանազան լեզու. թարգմանուած են ։ Հոգին ան գրքերուն մէջ հին երևելի բժիշկներուն բառերը գեղեցիկ վար կոչուածին . Նաև Աստծով կերոմեայ ամոյ Հատկեր շատ մատրանը գեմ գրեց . որ բոլորը մէկ տեղ ներկիջկաշաուն տպեցին , և հիմա մէնեաւսեկար ամբողջ տպեցին . մէկը գեմ գրոցներուն է յաջամնեկա ազէկըլի անուանով , որ հին բժիշկներուն վարդապետութիւնը կըլնառաջօրէն ։

Մէկ մը բժիշկ մը աղուոր յաւէ դեղ մեզասաղկաղին գործ անէր ակամա . վարդապետութիւնը սառուցը գիներուն և ալ կենդանիներուն վրէ է . չէնէ սալվինն վրէ կըցուցնէ , յառջին ծաղրը գեղ 'ի վրայ բանէլով . աս վեռաս գործ կուծէր անցնող դարերուն մէջ զանիէլ ավելի բան բժիշկը . իսկ աս ժողովուրդ մէջ քարոզէր անուն բժիշկ մը կոչէլիքառներն եկեղ բառերը մեծ անուն հանեց աս գեղօ գործ աներով առողջեր կրկնակեր . [illegible] բաներ կըցուէկը . ինչպէս նաև [illegible] դեղերը [illegible] կըցուցնէնէր . իսկ յառջին ծաղրը հարուա , 1775ին [illegible] ամս 'ի բժիշկը վարէց [illegible] նացան [illegible] գործ աներու [illegible] յաջին . ընէ

աս-

[illegible] 41 [illegible] 11 [illegible] 8, 9 [illegible]

[illegible] 200, 400 [illegible] 7 [illegible] 28 [illegible] 41 [illegible]

ԺԶ. Մահ երևելեաց:

Ձևռանալեան Մայրը գնի ըմնկ ուսանելով Լեհ-
ական անցած տարի մայիսի մէջ մեռաւ.
գոյց Հոլանդան հեղինակութեան հոգի ու տարի
1800 խաղաղութը հասաւ. յառա տարին Լեհաստ.
և պետերեան էր ասկեր խաղաղութեան անցեալ
ապրիլ. ու գիտնականներու խնամ պաշտպանն
եղաւ. տարի հետ ըստ ասպարիզներու կերպաւ
ամիս մեանկութեան. Տէրը նորա էր սրգին
այս հինգ ամսական. եկեղեցին ընկերութեան և
րեն փեշեկեց իրենց Մեհպետ Մեհպետ բազում
մեծաքարողներ ասկեր և ջերմեկ. Հաղորդել մա-
րմինը մեծ վարդապետ յանձներ.
Լեհաստանցի անցած տարի գերկա. 1565 մա-
տանց սահմանը ազգերաց պարզել. ամենա-
հեռ զօրավարը 78 տարեկան. որ հետևեց նոր
ապրանքականութեան անդրկոյսի.
Այս տարի յունիս. 3 մեռաւ. կոմսը հռչակեալ
մե կոմս ֆիլիպոսեան 85 տարեկան. երևելի
ամեր. որ 50 տարի տայիմ պատերազմ կառավար
րումն պաշտօններու մէջ էր. եւ եղբայր անոր
մեռաւ անցած տարի 1799. յունիսի
4. ու Լուսաւորիչ անուն ազգերուն հանդերձ
որ պաշտօններու մէջ ըստ հետևողութեան հանդերձ.
Հունիս. 10. մեռաւ վերնատեան պատերազմի
անօթութեան. մարմինը կարող. պաշտօ-
նեան հասարակ. հայր աղքատաց.
Մեռաւ քրուսնատարի տարեկան 78
. Պետք քաղաքները մէջ.
տարեկան, եւ 1795ին. որ երթեւեկ
մեռաւ եղբայր երևելի նշանաւոր

ու-

տախտակէն սաստկապէս մէջ որ 'ի Շվեյցա․ եւ
ըստ Մեսսինայ քաղաքին միջնակէտ ապականեալ․ մինչ ըստ
ասէ քանի, այլ եւ ոչ եղեն։

15ին : Մեծաւ սարսափի ընդհանրապէս եկեղեցեաց
մէջ․ քաղաքապետին մօտաւորապէս եւ օրէնաց ընդ
դիմադրելոյն խաղաղեն կառավարութեան․ 31 տարեկան ։
Հիւանդ․ մէջ մեծաւ նաւ․ եւ յետոյ քաղաքականապէս
որ եւ է եկեղեցին․ եւ բանակաւն Փիլանիայ զօրա-
պետաց Հիւանդութեան նաւուց քաղաքացին մէջ․ քա-
ղաքի 14 մեղեկին բանակ եղաւ եւ երեց բարեկամ ։
Փետրուար․ 17 ։ Փառաւոր քաղաքը մեծաւ լինել-
ւոյ զօրավարութեան ներկայէ, 56 տարեկան․ մե-
ռեալներն քով քաղաքին հետ յայտնեալ ընտանի-
քին' մինչ ամենայն․ փառաւոր եկաւ բաշխեց-
լու․ կարգը եղեն արդեւոք հեր եւ հիւանդ
դուռն՝ մեծապատիւ ընդ արքայ․ 3 հեր․ Փիլ-
իպին տարիքն կարգեալ․ քննեց կանոնաւորն բա-
նի հայր․ ազնիւ բարեկամ․ եւ հաւատարիմ
մարդ ։

27ին : Մեծաւ գրեաց մարդս ուսեալ
գաւառը, մէջ լուսին Ռոբերտ Փրանսայու , 68
տարեկան ։

Մայիսի 18ին․ մեծ զօրավարութեան մայրաքաղաքին
ապաստան անունն մեծաւ փառաւորութեամբ․ որ
զանի բազմաւոր եղաւ իր եկեղեցւոյ մէջը , նոյն
զօրք բազմաց եղաւ իր մէջը ։

Յունիս 8ին ։ 72 տարեկան մեծաւ անունի
քերթողութեան 'ի Փիլիպենցւոյ․ կոչեցեալ սենա
Փիլիպպոսեան․ եւ քաղաքս ազնուական․ որ էր
ստոյգ մէջ ընկեր , մեծին տպագրութեան եղինակ
Հռոմա․ մէջ եկեղեց դիւրութեամբ հանդիպեցաւ
քաղաք բազմաց Փիլիպենցւոյն․ եւ էր հայր մեծ
մէջեա։

[illegible]

157 [illegible] 1796 ։

[illegible] 300 [illegible] 1895 [illegible] 36 [illegible] 90 [illegible] 100 [illegible] 100 [illegible] 101 [illegible] 102 [illegible] 108 [illegible] 101 [illegible]

[illegible] մեջ ([illegible]) 99 հոգի [illegible] մեջ , որ . 120 [illegible] 175 տարի [illegible] 80 հոգի [illegible] մեջն էին .

[illegible]

[illegible] 1770 , և [illegible] 29 , [illegible]

[illegible] 1781 , և 1782 , [illegible]

[illegible]

Նոյն պարսկերէնաւ աւելցեալ՝ Լեհական ամսատօմարէն-
եալ • որ մեկնութեամբ աստղաբաշխին մեծն է • որպիսեան
• երրորդ տարւոյ ։

Սկսեալ Յունուարի մէկէ Յիսուսի մեր թուականին՝ որ երկու
գծաւոր երեւեսնեցին • շնորհաւ, ծնունդ, եւ անուն • եւ
ներքին բաժանեցեալին՝ գտեալ նշանակեալ • որ կեն ա-
ռանձնայով ուսուցչին երկնից փորձել մասն գետք աշ-
խարհին հերու միաբանելով պահելով ։ Եւ երկոց Յիսու-
սին բաղդատէ լուսնաւորին • աստղին ամբողջ
Փիլիսոփայութեանն՝ երկրոյ ամենայն մէջ մանաւանդ
ամենայն աստղաբաշխութեան աստղին գերմանին ։
Նախագահութեան • հետ բոլորովին մէջ • Փիլիսո-
փայութ Յիսուսի՝ Լեհ Յունուարոյ մեր թուակ ամենայն
բանականութ բառն անցեալ • որ աւելացուցանել ձեռ-
ամբ Յ ամին հերու կամանայնեցին • 1785ին պատասխա-
նին նոր Յունուարոյ մեր թուական Քրիստ • որ բառաբանու-
թեան լուսաւորեալն երկնային Լեհական բանականութեան
Յունուարին • լուսին խաւարման հանդէպ երկրու բոլո-
րի մէջ երկու ։ որ գոյացուցանէ փորձեալն • հետեւ
ապա աստղին հաւասար • Ե • Յուլիսի պատասխանին • եւ
ջերմութեան քննութեան թեթեւ ձգելին ։
Լուսնայնեցուցանել գիտութեան մէջ նոր Յունուարոյ մեր
թուականին • Քրիս մէջ երկու՝ անուն աստղաբաշխութեան բառ
երկրաչափութեան • ամենայն զօրութեան քննեցուցին գծե-
րացմանը • երկնից շրջանաձեւութեան • կարեւեցին
կարգաւորեցուցին •

Աստղերին մեծաւ նոր Յունուարին շրջանակում
մեզոյ Լեհական աշխարհը ։

ԺԳ · Ջերմաչափի դիտողութիւնք ։

Ջերմաչափս մէջ Ինկլիզի նաւերու շատ գործածուածն Ֆարենհայթեաններն · 500 նաւ մեծ ու պզտիկ աստիճանայի, որոնց հետեւեալին · շատ Ինկլիզի քեռմոմետրի ջերմութեան կէտն · զոյգ կ'ըսեն ։ Այսպէս ջերմաչափին աստիճանը 6 նաւ կորսուեցան · ամենայն տարին 7 ամիս զոյգ կը դառնայ · մասնաւորապէս վերջին խաւարմունքն · 17 նաւ կը մնային չերկան · ձմեռնային ջերմութիւն · ձմեռն · 23 · հոն, բաւած ջերմութիւն մէջ վերան- տարւոյն մէկ զարհուրելի հով մը կ'ըլլայ · մէկ գետին նաւ պահպանելու ըլլայ · մէկ գետին չափ- մանը դարձնայ · ջերմութիւն դառնալ տաքին շատ նաւ · զոյգ կ'ըսեն ։

Անգղիացի ճամբին մայրաքաղաքը աստիճանով բարձրա- ցաւ, զոյգ · ցուրտը · եղանակը զօրաւորած անցան կէսին ցուրտ եղաւ, բազմութիւն քաղաք դիտեցին · տարի 1799 · յունուար · 28 եղանակը · մեծ ցուրտ ու- րախ ամէն քաղաքին ։ Օգոստ · 28 · գիշերը աստիճանաւոր գաւառը թերմոմ ցուրտ եղաւ · շատ մարդիկ կը գտնուէր 'ի լճերուն, 'ի հարաւոյ 'ի հիւսիսոյ ։ Նոյեմբ · 1 · մանաւանդ կէս գիշերուան ջերմութիւն քաղաքաց ցուրտ եղաւ · որ զինքն հանդուրժելու աշխարհին մէջ է ։

Այս տարին հարկաւոր շատ զարմանք տարեկան ամէն քաղաքի դպրատանը · տեղեաց · մէջ պիտի թերեւս կը- ներ խաւարեցաւ · մեծերունին խիստ աշխարհ հարկա- նին քաղաքը Փարիզոյ հարկաւոր էր · բայց մինչեւ յունիս · 17 · կարգաւոր եղաւ · մինչեւ օգոստ · 10 · եղաւ ամառն · որ ամէն տարիներու չեր եղած ուրիշ տարին · և 2ին, 3ին, նոյն ամ- սոյն ·

[illegible]

[illegible] 1746ին [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Լոյս. եւ. զուարճէնի փայլ.

Ե: Երբոր անձնի. կեղայ՝ որ կերեւնայ լոյս
իր առանձին առաջ կեղայ. չերե կրակ առաջ
ճառագայթներ կարծէք.

Զ. Կեղայ գծովին ու ցոլացեալ. Ճառագայթներ
կամ՝ սնուցածն պղտիկ ամպերով. կըսէ թէ որ
Թեթեւցէ Թեթեւցէ կրակոյ կըլան ամպերը։

Է. Կեղայ գծերն առանց լուսոյ. կ'ըսէ թէ եր
կայծն տաք կըլլայ։

Ը. Հովհան յայտ երկան օրը կըլլանայ Թանձր
ամպերու հետ.։

Թ. Մանկըլու առանց խիստ կարմիր կը գը
ցին կը զանազան մութ գունեղած կըլլանայ։

Երբոր հանդիպի աւրորներու կենդանութ կը լուսնի
աստղերն եւ առատութեան կ'ըլլա։

Ժ. Լուսնին երեւցածները մութ գոյն կեղայ
ձայներով ու.։

ԺԱ. Երեւցոլ առանց երեւցածները հասա կը
րեւային. եւ ձայներով չփոխէ։

ԺԲ. Լուսնի կեդրոնը երեւան լոյս մի կե
րեւայ. որ բաց կըլլայ. Թէ որ մեծ բանը ու
ըլլայ ու պղտոր. կըսէ Թէ որ պատահած ե
րեւայ. կամ՝ գետին դառնայ։

ԺԳ: Աստղերը մեծ կերեւնան ու շատ պայծառ կը
լայ. ու սովոր սովոր առաջ ըլլայ կերեւնայ.

ԺԴ. Ձայն մէջ ընկած անձրեւ կայծերը
երբոր սովոր սովոր խառնուած, կըլլան, կըսեն է
թէ երկար ու սովորական պղտոր գոյն. կըսե
ալիս Թէ որ մէկ միտածելու փայլին կուլլ, զհա
ւը մը փոխ մը պայծառ ձայն ըսէ։

Երբոր սպասէ կենդանութիւն բան զարմանալի
կենդանութեան յիշէք.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

հէր և Օսմանեանց որ կարգեցեր՝ զօրութեամբ բաշեց-
եւ՝ առաջին Թագ եղաւ ամենայն Թուրքաց. որ
հաս զինեց. քննարի գրած բռնակալութ՝ իւրա-
քանչիւր Թէքրաց որ տարի նստեր եղնական-
կէ. այն բռնակալն կայսերին տաճկի Թուրքա-
կանը. եւ այլ՝ չափ Թուրքականը։

Ի ՀԻՆԳԵՐԵՐ. ՅԺԴ ԴՐ

ա. Սուլթան Օսման ղազի. 43 տար_ 699. 1299
ւան Թագաւորեց. նստաւ 27 տարի. մե-
ռաւ 70 տարեկան. 20 բերդի չափ
տեղիք առաւ. զարդանա հիւսար,
որդիքներ. պարզու էն. իրենն աթոռը
Բրուսա պրուսա եղեւ կենդանի. մե-
ռած տանենը քաղաքը քաղաք ընդունը
մեջտեղ հրաժեշտ։
Սուլթան Օրխան ղազի. 46 տար_ 726. 1325
ւան Թագաւորեց. 35 տարի նստաւ.
81 տարեկան մեռաւ. պրուսայ քաղա-
քումն. մեռեալ, և խնամեալ չի
նէր. և այն քաղաքը Թաղեցաւ։
Սորա օրը ամենայն չափ տեղեր
առաւ. պրուսայ, նաւայ, իզնի-
միտ, մուտանիա, պերղամա,
էն. և առամելի մէջ՝ կելիպօլու.
Թէքիրտաղ էն. իր օրը առաւ
ենիչէրի զօրքը։
Գ. Սուլթան Մուրատ հունքեար ղազի 761. 1359.
Խուտավէնտիկեար. 35 տարեկան
Թագաւորեց. 31 տարի նստաւ. 66
տարեկան մեռաւ. մեծ պատերազմ ըրաւ
քրիստոնէից հետ. ձեռնի տակեն
մեռ.

[illegible]

[illegible] 792. 1389.

[illegible] 816. 1413.

[illegible]

Ը. սուլ՝. Մուրատ. 18 տար- 824. 1421 =
ւան թըզինց՝ 30 տարի ու կէս նըս-
տաւ. 49 տարւան մեռաւ. ան-
ւանին եղաւ սուլտանին թըղթոց մէջ.
եարըր թըղրուէն հրամայեցաւ. իր
աղան գրաւ. լայսին Փռէնկները
ժամիքի սուլեմանի մէծ պատիւ բա-
ցին. խիստ անկները ատաղեկով կենէկ
ղինքը մէյտան հանեցին. Հանդամ
մէծ յաղթութիւն Փռէնկներուն
ըրէմ. նոր քաղաքի կարեց. շատ չէն-
քեր շինեց եարէնէ. և շատ աւելի
տուաւ:

Թ. սուլ՝՝. Մէհէմմէտ. կոչեցաւ 855. 1451 =
Ֆաթիհ. Բ. յաղթող. կմ՝ եղին-
Ջէլէպ ղազի. 22 տարւան թըզիկց.
31 տարի նստաւ. 53 տարի տարե-
ցաւ. սանձակաց թըզրց մէջ ամէնէն
քաջ եղաւ. Փռէնկիստան ինչ կղ-
զայ ինչ քաղաք. ալին թիւն խալայ-
ները կուզէր խանել. շատ անգլեր
առաւ ու սուլեհի և ամբողջ. գրաւ-
ղան. ալայ. ամէնաբարէ տո Ջէ-
րան մեծ քրդը. պատեր. իւզէն-
ւէրէկ ամենալաւ տիրացաւ. պետգ-
տան. տաճարը էր. բայց ամէնէն
երեւելին սատանայացը. որ եկաւ 300
հեցան. սուլթանին ժամը չէնէց.
եարը ՔՂՂոնել առաւ հաւնի ձեռ-
քէն. Եանէին Ջխերինէրը զարա-
դանալ տալին. տատանալ ձևոց
չնեց իր անանով. նոյնպէս և
Էյիպտոս.

եկեալ:

Է. սուլ. Պայէզիտ որ կոչուի Վէլի. 886. 1481.
35 տարեկան թագաւորեց. 32 տարի նըս-
տաւ. 67 տարի ապրեցաւ. Ձնաւ
ընկեց սպանեալ իր անունով. ո-
րին գըլխաւորք՝ օգնութեամբ եւ երթեւ:

Ը. սուլ. Սելիմ. կոչուի Եավուզ. 918. 1512.
42 տարեկան թագաւորեց. 8 տարի եւ 8 ա-
միս նստաւ. 52 տարի ապրեցաւ.
մարդոց հետ մէկ քանի անգամ պատե-
րազմով. զաւթ ըրաւ Միսըր. Թէպը
դրաւ. եմէնիչերի աղասին. եւ զու-
ըլթիֆութեանն. թէրբամէներ ըն-
ծեց. եւ եկ ձնաւն իր անունով իր
որդին ընկեց:

Թ. սուլ. Սուլէյման. Մահմուդ գա- 926. 1519.
նունի կոչուի. 26 տարեկան թագաւորեց.
48 տարի նստաւ. 74 տարի ապրե-
ցաւ. ասոր օրեր պատերազմոր թէպը
ըն եղեր օսմանցոց մէջ. 14 մեծ
պատերազմ ըրաւ. եւ յաղթեց. 700 նա-
ւով ռոտոս առաւ. բոլորը 366
բերդ զաւթ ըրաւ. շատ ընկեր ը-
նեց. միայն սպանեալ 6 Ձնաւ. թող
տուր որին գըլխաւորը. սպանեալ
եւ մէջ ջուր բերել տուաւ. ա-
սուր մէջ մեռաւ. 48 օր ծածկեցին
մեռելը թողլանն իր որդին եկաւ:

Ժ. սուլ. Սելիմ. Հալիմ կոչուի. 44 974. 1566.
տարեկան թագաւորեց. 8 տարի 5 ամիս
եւ 15 օր նստաւ. 52 տարեկան մե-
ռաւ. բարեկաց պատուաւոր. զօրաւորա-

տուան

տասն առաւ վենետիկեցւոց․ բայց
Հիսպանիոյ քրիստոնէիցն գնդօքը
'ի Հէճ․ 979 (1571) ծովուն վ՚ր յաղ_
թըղեցաւ վենետիկեցւոց և այլ
քրիստոնէից զօրաց․ իր առեր ա_
ռաւ Թիֆլիս, շիրվան, ատրպէյճա_
նէ․մէջինն բերդերը․ և Թունուս ։
Էրթիլ գերը ըլեն պետին հետ ա_
զից խառնել․ 6 միլի յայտ տեղ հրա_
մայեց փորել․ և թէյպէտ սկսան,
բայց առաջ չիգնաց․ զանազան չէն_
քեր շինեց էտրէնէ, զըրդրը․ քեռ_
պէյին ընթրանքը 360 գմբեթ․ և ն ։
Ժ․ սուլ՚ Մուրատ․ 29 տարվան 982․ 1574։
թըգըկեց․ 20 տարի և 8 ամիս նըս_
տաւ․ 50 տարվան մեռաւ․ երու_
ջինն սեմթըր բերդեր առաւ․ ըոնի․
կորի․ Թիֆլիս․ ամեիր գավիտ,
և 17 բերդ․ նաև Թէպրիզ, Կէն_
ճէ, բէվան և ն․ Հրեից և քրիստո_
նէից գլխարկները փոխեց․ մեծին_
ամին․ միրաճին, և պէրաթին՝ մի_
նարէները բուսասարել հրամեց․
մեծ բանի չէնք շինեց ։
ԺԳ․ սուլ՚ Մէհէմմէտ․ 29 տարվան 1003․ 1594։
թըգըկեց․ 9 տարի 2 ամիս նստաւ․
[illegible] տարի և 8 ամիս ապրեցաւ․ եկ_
[illegible]ի բերդը մածառներուն ամէնը
[illegible]ը՝ բռնեցաւ Ֆամիլիշի եկրի․ նախ
յաղթուեցաւ ֆռէնկներէն․ ետ_
քը սաստիկ յաղթեց, որ 100 հազ_
[illegible]երգ կոտրեց կըսեն․ սաւր որը
մէջ

[illegible] եկան [illegible] Չէլալի
[illegible] զօրապետները. և [illegible]
[illegible] :
ԺԴ. սուլ՝ Ահմետ. 14 տարեկան էր 1012. 1603:
թագաւորեց. 14 տարի նստաւ. [illegible]
[illegible] 28 տարե-
կան մեռաւ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] :
ԺԵ. սուլ՝ Մուստաֆայ. 25 տարե 1026. 1617:
կան [illegible]. 3 ամիս և 3 օր [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] :
ԺԶ. սուլ՝ Օսման. 14 տարեկան [illegible] 1027. 1617:
[illegible]. 4 տարի 4 ամիս և 10 օր [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] :
ԺԷ. սուլ՝ Մուստաֆայ երկրորդ 1031. 1621:
[illegible]. [illegible] ամիս [illegible]
[illegible] :
ԺԸ. սուլ՝ Մուրատ. 14 տարեկան 1032. 1622:
[illegible]. 17 տարի նստաւ. 31 տարե-
կան մեռաւ. [illegible]
[illegible]
[illegible] :

սուլ՝

սուրբ Խաչատուրեան. 25 ամբողջական թիւ 1049 . 1639 :
գաւառացի . 8 ամսի և 9 ամիս նստ_
աւ . 34 ամբողջական թիւն վար ի կեցու_
ցին և ազգաւ. նորա օրէ անմեծե_
լով. աղաւ. և հայոց քաղաք կե_
ցեալ :
ԺԳ. սուրբ Ներսէսեան 7 ամբողջն 1058 . 1648 :
Սեբաստեցի . 40 ամսի 7 ամիս նստաւ կենս
կեանս վար կեցուցին եղբայրն սե_
բայի մէջ . գ ոյշեցին ուր 5 ամսի 8
ամիս կենդանի ըրաւ մեռաւ 53 ամբ_
ղային . այնպիսի թագի սեբրայ հինգ . քաղ_
նի մէ յեղ ըստ մեծ մուտիւն էր առաւ . ըն_
դէմ կամենալ կամ գաւառներ ըն_
դը . կերպառն աւանդներ ըստ գիր =
ԺԴ. սուրբ Սիրակեանն 47 ամբողջն 1099 . 1687 :
Սեբաստեցի . 3 ամսի 8 ամիս նստաւ .
49 կեա ամսի ամբողջ , միայն 2 ամիս :
ԺԵ. սուրբ Աղեքսան 50 ամբողջն Սեբաս_
տցի . 3 ամսի 8 ամիս 25 օր նստաւ .
54 ամբողջան մեռաւ :
ԺԶ. սուրբ Մատթէոսեան . 32 ամբողջն 1106 . 1694 :
Սեբաստեցի . 8 ամսի 9 ամիս 17 օր նստ_
աւ . 40 ամսի 9 ամիս 7 օր ամբող_
ջոյն :
ԺԷ. սուրբ Աղեքսան . 30 կեա ամբողջան 1115 . 1703 :
Սեբաստեցի . 27 ամսի 11 ամիս նստաւ_
ցին եւ հրամանաբերու գործակալ_
թեան սահմանեալ ի թվ. 1143 (1730)
մէջ քաղաք ամսի դադարեալ կեն_
դանի ըրաւ . 67 ամբողջան մեռաւ . մնաց
անուն և մէջ քաղաք սուրբ երկու :
սուրբ

 Հյ․ Փրկ․

տուն՝ Մահմուտ․ 35 ամօքն թագաւո- 1143․ 1730
րեց․ 25 ամօք իշխեաց․ 60 ամօք վախ-
ճանեցաւ․ պնդեաց զՏէրս․ շինեաց նոր
դպրատունս․ և մզկիթս․ ։
Դ․ տուն՝ Օսման 58 ամօքն թագաւո- 1168․ 1754
րեց․ 3 ամօք իշխեաց․ 61 ամօքն
վախճանեցաւ․ տուն՝ մահմետական
քաղաքն ...
մեծ ... ։
Ե․ տուն՝ Մուստաֆայ․ 42 ամօք 1171․ 1757
թագաւորեց․ 17 ամօքն ...
իշխեաց․ 58 ամօքն վախճանե-
ցաւ․ ... քաղաքս ...
...
...
...
...։
տուն՝ Ապտիւլ Համիտ․ 50 ամօք 1187․ 1774
թագաւորեց․ 15 ամօք 8 ամիս 3 օր
իշխեաց․ 66 ամօքն վախճանե-
ցաւ․ ...
...
...
...։
Զ․ տուն՝ Սելիմ․ 28 ամօքն 1203․ 1789
թագաւորեց․ ...